

Eva Hoferková: *O strachu. Bakalářská práce. – posudek oponenta*

Čtyři z pěti hypotéz se týkají souvislosti toho, jak v případě adolescentů souvisí problematika strachu s pohlavím: hypotézy předpokládají, že druhy strachu, četnost jeho prožívání, síla projevů strachu a reakce na strach (útěk/boj) závisí na pohlaví. (s. 30)

K získání empirických dat autorka oslovila 30 dívek a 30 chlapců z 3 tříd dvou osmiletých gymnázií v Praze, a to navštěvujících sekundu, tedy v předpokládaném věku 12–13 let. Data získala prostřednictvím dotazníku.

„Druhy strachu“ operacionalizovalo celkem 9 otázek, v nichž měli respondenti označit, jak se „bojí“ daného druhu objektů/situací na čtyřbodové škále od „nebojím se toho vůbec“ po „bojím se toho nejvíc“. (s. 65) Autorce se podařilo zjistit statisticky významné rozdíly v případě strachů: (1) z hadů, pavouků a jiných zvířat; (2) ze smrti; (3) z nepřijetí v kolektivu. Statisticky významné rozdíly se jí zjistit nepodařilo v případě strachů: (4) trvalejších (ze zvířat, u lékaře, z konkrétního člověka); (5) situačních (být sám ve tmě, cestovat letadlem, z blesku při bouřce); (6) z prostor (výtahy, prostory ve výškách, jeskyně, přelidněné prostory); (7) společensky podmíněných (z neznámých lidí, bezdomovců, z jiných národností, z drogově závislých); (8) ze školního neúspěchu; (9) ze zklamání rodičů. (s. 39–40).

„Četnost prožívání strachu“ operacionalizovala otázka, v níž se respondenti měli přihlásit k tomu, zda prožívají strach: (1) každý den, (2) přibližně 4x týdně, (3) přibližně 1x měsíčně, (4) velmi zřídka. (s. 67) Statisticky významný rozdíl se autorce zjistit nepodařilo. (s. 44–45)

„Sílu projevů strachu“ operacionalizovalo celkem 5 otázek, v nichž měli respondenti označit, jak se na nich projevuje strach na čtyřbodové škále od „vůbec to nepocítuji“ po „to se mi děje nejvíc“. Nabízené projevy se týkaly: (1) bušení srdce, zrychlený tep; (2) pocity závratě, nevolnosti; (3) velká nervozita; (4) pocení; (5) namáhavé dýchání. (s. 64) Statisticky významné rozdíly se autorce podařilo zjistit v případě: (1) bušení srdce, zrychlený tep; (2) pocity závratě, nevolnosti; (5) namáhavé dýchání. Ve zbývajících dvou druzích projevů se jí statisticky významné rozdíly zjistit nepodařilo. (s. 38–39)

„Reakce na strach“ operacionalizovala otázka, v níž se respondenti měli přihlásit k tomu, zda je pro ně typičtější na strach reagovat (1) bojem, (2) útekem. (s. 64) Autorce se podařilo zjistit statisticky významný rozdíl. (s. 43)

Ten cíl práce: „Z hlediska pohlaví bylo cílem zkoumat projevy strachu, druhy strachu, reakce na strach a frekvence strachu.“ (s. 30) – se autorce splnit podařilo. Ocenit lze navíc sofistikované úvahy při volbě konkrétních statistických testů z hlediska jejich adekvátnosti povaze empirických dat.

Škoda, že se autorka nesoustředila na tematické těžiště svého výzkumu a nevěnovala mu více přemýšlení. Pokud se nepletu, tak v tzv. teoretické části v rozsahu 24 stran věnuje autorka rozboru předchozích výzkumů toho, jak v případě adolescentů souvisí problematika strachu s pohlavím, jen dva odstavce v kapitole 3 Strachy v období rané adolescence. (s. 22–23) V těch necelých třech stranách kapitoly 7 Diskuse (s. 49–51) se tematickému těžišti svého výzkumu již věnuje v příznivější proporcii 4 z celkem 8 odstavců. Závěr z této diskuse, potažmo celého výzkumu: „Mé předcházející hypotézy prokázaly vliv pohlaví na emoci strachu, až na poslední hypotézu 5 (týkající se četnosti – poznámka M. K.), kde tento vliv prokázán nebyl, přesto se domnívám, že z těchto výsledků svého výzkumu a i z jiných výzkumů nelze jednoznačně argumentovat tím, že by emoce strachu byla ovlivňována pohlavím.“ (s. 51) – však vyznívá dost rozpačitě. Nemyslím, že zkoumání toho, jak v případě adolescentů souvisí problematika strachu s pohlavím, by se mělo vyčerpat ve všeobecném abstraktním konstatování toho, zda u adolescentů je či není

emoce strachu ovlivňovaná pohlavím. Případne mi zajímavější zjišťovat, v čem se adolescentní dívky a chlapci v případě této emoce podobají a v čem odlišují. A to i z hlediska „osobního zájmu“ o vlastního adolescentního syna. (s. 31) Takže nerozumím ani tomu, proč se autorka v rámci své Hypotézy 3 (Intenzita prožívaného strachu koreluje s frekvencí prožívaných strachů – s. 40–42) nebo v rámci rozboru odpovědí na otevřené otázky („Vybavíš si z posledního měsíce nějakou situaci, kdy ses opravdu bál/a? Prosím, stručně ji zde popiš.“ a „Napiš vlastními slovy, jak překonáváš strach“ – s. 45–48) hlediskem souvislosti s pohlavím nezabývala.

Přes zmíněná politování soudím, že autorka základní požadavky na bakalářskou práci splnila a že práci mohu doporučit k obhajobě.

V Praze 29. 8. 2016

PhDr. Miroslav Klusák, CSc.